

Els misteris de l'Hotel Attraction

Va dissenyar Gaudí el projecte d'hotel que ara s'ha presentat a Nova York? Qui eren els financers que el van encarregar? Per què no se'n va parlar fins trenta anys després de la mort de l'arquitecte i gairebé cinquanta després de fer-se l'encàrrec? Com és que no se n'ha sabut res més, si era un projecte de les proporcions d'un Empire State Building?

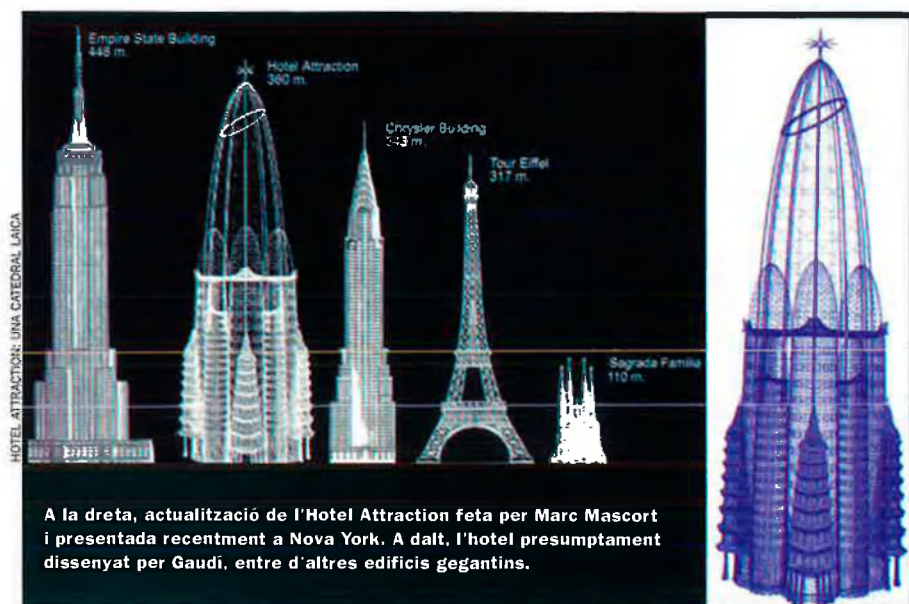
El rebombori que ha causat a Nova York la resurrecció d'un projecte de gratacel presumptament dissenyat per Gaudí per a aquella ciutat ha provocat, a Catalunya, una expectació mediàtica que ha silenciada les veus que posen en dubte l'autoria de l'anomenat Hotel Attraction. El llibre *Hotel Attraction: una catedral laica*, editat per Josep M. Montaner i Pedro Azara, recull un article de Juan José Lahuerta, professor de l'Escola Tècnica Superior d'Arquitectura de Barcelona, que qüestiona que Antoni Gaudí fos l'autor: "Ni Gaudí ni cap dels seus deixebles ho havien esmentat: no s'havia pogut contemplar ni tan sols en una ocasió tan adequada com va ser l'exposició de l'obra de Gaudí realitzada a París el 1910; [...] no apareix a l'exposició que el Cercle de Sant Lluc li organitzà a la Sala Parés el 1927 ni en els àlbums que va dedicar a la Sagrada Família; Ràfols, que havia consultat tot l'arxiu del taller de l'arquitecte per escriure la seva primera monografia, en què es mostra tan meticulós amb la relació d'obres i la bibliografia de Gaudí, no en diu res..." Lahuerta conclou que és "massa silenci per a un projecte tan atractiu".

L'Hotel Attraction, a escena. El primer estudiós de Gaudí que esmenta el projecte de l'Hotel Attraction és Joan Matamala (1893-1977), escultor i fill del també escultor Llorenç Matamala (1856-1927) que col·laborà amb Gaudí en la façana del Naixement de la Sagrada Família. El 1956 Joan Matamala feia públic que Gaudí havia rebut l'encàrrec de construir un gran hotel a Nova York i redactava *Cuando el Nuevo Continente*

Matamala a Gaudí (1908-1911), que no s'editaria fins el 1989, després de la mort del mateix Matamala. Lahuerta creu que la data de publicació del projecte, per part de Matamala, coincideix sospitosament amb l'època en què l'estat espanyol i els Estats Units milloraven les seves relacions: "el 1953 el règim de Franco havia signat amb els Estats Units els acords que li anaven a obrir les portes, el 1955, de l'ONU."

De fet, en l'esmentat article, Matamala fa una introducció molt escaient amb aquell clima de "complicitat" amb els Estats Units que descrivia Lahuerta: "Les relacions de bona amistat amb la noble nació nord-americana i la seva provada estimació per les grans iniciatives de l'enginy humà —escriu Matamala— ens permeten exposar en aquesta memòria el coneixement que tenim de l'esmentat projecte [...] que no dubtem que els Estats Units han de veure amb complaença, ja que va néixer a requeriment d'uns compatriotes seus, que van fer l'encàrrec a l'il·lustre arquitecte."

Matamala va bastir els seus esbossos de l'Hotel Attraction a partir de deu únics croquis fets sobre paper de carta que ell atribueix a Gaudí. Matamala hauria "completat" el projecte amb detalls que recordava. A *Hotel Attraction: una catedral laica*, en Joan Bassegoda, franquista confés que ha ocupat, durant anys, la Càtedra Gaudí de la Universitat Politècnica de Catalunya —on Matamala va dipositar la seva documentació—, diu que hi ha "detalls prou significatius per creure el que Matamala explica" i fa referència als estudis de Marcos Mejía López —arquitecte que ha treballat en la Càtedra Gaudí— sobre els deu croquis atribuïts a

A la dreta, actualització de l'Hotel Attraction feta per Marc Mascort i presentada recentment a Nova York. A dalt, l'hotel presumptament dissenyat per Gaudí, entre d'altres edificis gegantins.

Gaudí. Mejía López, al mateix llibre, només arriba a afirmar que “tenint en compte tots els detalls i cròniques” (s’entén que es refereix a les afirmacions de Matamala) i una investigació de la tècnica de l’autor dels esbossos “s’ha comprovat, en alt grau, que Gaudí va participar efectivament en les primeres passes d’aquesta gran obra”.

Aquests esquemes inicials, però, no parlen de dimensions ni de l’emplaçament on s’havia de construir l’hotel.

Les raons de Matamala, Bassegoda i Mejía López no semblen convèncer Lahuerta, que acaba el seu article dient que “en temps de fam i necessitat la política dels desitjos provoca miratges...”

Els desconeguts americans. En el seu escrit, Matamala no aconsegueix identificar els dos nord-americans que, segons diu, el maig de 1908, van visitar Gaudí al temple de la Sagrada Família per encarregar-li l’hotel. “D’excepcional interès –explica Joan Matamala en una nota a peu de pàgina– seria poder consignar en la present memòria la personalitat dels visitants, que lògicament seria intercanviada amb Gaudí, des de la primera entrevista. El respecte que per la meua condició juvenil devia als assumptes de l’arquitecte no em permetia intervenir en certs aspectes que avui constituïrien dades valuósíssimes per a la biografia.”

En la informació que *The New York Times* publicava fa dues setmanes sobre el

projecte de Gaudí i la possibilitat de construir-lo a l’anomenada Zona Zero, la que ocupaven les Torres Bessones, el periodista Glenn Collins proposava que el “financer nord-americà” que va encarregar l’hotel podia ser William Gibbs McAdoo (1863-1941). En l’època en què degué contactar amb Gaudí, McAdoo era president del Hudson and Manhattan Railway, càrrec que va mantenir fins el 1913. Sota la seva direcció, entre d’altres coses, s’hi va construir el quart túnel per als ferrocarrils de la ciutat. Més endavant, McAdoo, casat amb la filla del president Woodrow Wilson, seria nomenat secretari del Tresor.

A les pàgines de *La Vanguardia*, en canvi, l’escriptor Oriol Pi de Cabanyes, autor també del llibre *Gaudí, una cosmogonia*, aventura la possibilitat que fossin “jueus novaiorquesos, qui sap si

**La data en què
es publicita
el projecte
coincideix
amb l’època
d’acostament de
Franco als EUA**

arribats a Barcelona abans o després d’anar a Jerusalem”. Ningú, però, no els ha identificat amb seguretat.

Respecte al perquè no es va realitzar l’hotel, Marcos Mejía López argumenta que hi ha dues hipòtesis convincents: Una, la mateixa que apunta Matamala, seria que Gaudí hauria demanat dos o tres anys de coll per definir el projecte i el patiment d’una malaltia, les febres de Malta, “el retira momentàniament de les seves obres [la Sagrada Família, entre d’altres] i a suspendre definitivament el nou encàrrec, que no continuarà”.

La segona hipòtesi de Mejía López és més lògica: “s’explica pel gran cost que significava l’execució de l’obra, ja que en els primers anys del mil nou-cents no hi havia, a la ciutat de Nova York, cap edifici de les característiques i les dimensions de l’Hotel Attraction. Es tractava, doncs, de la primera construcció al món que sobrepassaria els 300 metres d’alçada. Potser per raons econòmiques, els financers van optar finalment per retirar l’encàrrec.” De fet, l’Empire State Building, de dimensions comparables, no es va començar a construir fins el 1930.

Tot i que l’opció del pressupost és ben lògica, sembla estrany que cap autor no s’hagi preocupat per esbrinar si es va fer o no cap altre gran hotel, ni que sigui de dimensions més modestes, que fóra la versió “pobra” de l’Attraction.

Com ja apuntava Mejía López, també sobta la dimensió gegantina de l’encàrrec que, segons Matamala, va rebre Gaudí: fer l’edifici més gran, amb diferència, dels que hi havia a Manhattan aleshores. L’hotel tindria 360 metres d’alçada i les proporcions de la sala anomenada Homenatge a Amèrica, situada a la part més alta de l’edifici, són colossals: tindria una cúpula central de 125 metres d’alçada sobre el terra de la sala (la Sagrada Família només fa 110 metres) i ocuparia una àrea de 75 metres de diàmetre (gairebé com un camp de futbol). Les proporcions de les plantes inferiors (vegeu la pàgina del costat) i els edificis adossats són també immenses. Malgrat això, sempre segons Matamala, Gaudí calculava que seria possible construir-lo en set o vuit anys.

Alex Milian